

ИЗДАНИЕТО НА НАЧИНАЕЩИ ФИЛОСОФИ „ПИР” – ЕДИН ДОБЪР ПРИМЕР

Добрин Тодоров

Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София

РЕЗЮМЕ: В доклада се изхожда от констатацията, че към средата на 90-те години на XX век социо-културните условия в България се променят дотолкова, че става възможна появата на философски издания, които дотогава е нямало как да съществуват. Имат се предвид за печатни органи, в които публикуват изключително най-маргиналните представители на философската общност у нас, все още незавършили процеса на своето професионално образование. Дотогава обучаващите се философи сравнително рядко получават възможности за изява в специализираните академични издания. Чрез примера на студентския алманах „Пир”, издаван от студенти във ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”, се показва как съществува в предходните десетилетия траен дефицит на трибуна за огласяване на резултатите от техните усилия да философстват може да бъде преодолян. Анализират се основните характеристики на изданието: статут, проблемно-тематичен облик, структура, авторски състав и др.

THE ISSUE OF PHILOSOPHERS IN PROJECT "PIR" – ONE GOOD EXAMPLE

Dobrin Todorov

University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700, Sofia

ABSTRACT: The starting point of the paper is the conclusion that in the mid 90ies of XX century the socio-cultural conditions in Bulgaria change the way that publishing of philosophical issues becomes possible – no way of them coming up the time before. We focus on the publications where the most marginalized representatives of the philosophical community here, still in process of shaping their professional image. Back then the students who were to be philosophers had the opportunity to publish on the pages of the strictly defined as academic publications comparatively rarely. The example of the student almanac "Pir", published by the students in "St.St. Kiril and Metodii", shows how the continuous deficit of tribune where their attempts of philosophing to be announces from could be overcome. The basic characteristics of the issue have been analyzed here: status, themes, structure, authors, ets.

Към средата на 90-те години на XX век социо-културните условия в страната се променят дотолкова, че става възможна появата на философски издания, които дотогава е нямало как да съществуват. Става дума за печатни органи, в които публикуват изключително най-маргиналните представители на философската общност у нас, все още незавършили процеса на своето професионално образование. Дотогава обучаващите се философи сравнително рядко получават възможности за изява в специализираните академични издания. Достъпът им до утвърдените списания по правило е ограничен от подозренията, че работите на начинаещите философи все още не притежават нужната степен на професионализъм. Поради това и в предходните десетилетия съществува траен дефицит на трибуна за огласяване на резултатите от техните усилия да философстват. А потребностите на студенти и докторанти от публикуване на първите резултати от техните мисловни търсения е остра. Всеки от тях търси възможности за дебютно представяне и признание от вече утвърдените си колеги на своите първи идейни прозрения.

В посттоталитарната епоха въпреки редица трудности мечтата на поколения начинаещи философи да имат свои издания се сбъдва. Макар и в порядъка на редки изключения се появяват техни списания. Вярно е, че те имат кратък живот, но все пак доказват принципната възможност да съществуват подобни издания. Бързата им

„смърт” за пореден път доказва, че само ентузиазъм и добри намерения не са достатъчни за поддържане на прилично философско списание у нас. Липсата на гарантирана институционална подкрепа, свързана с трайни финансови ангажименти, също не допринася за по-продължителното им публикуване. Да не говорим за обективния процес на разпадане на ситуативно създадените в процеса на обучение общности от лица със сходни социални позиции и близки ментални нагласи. Но така или иначе, налице са отделни прецеденти, които могат да стимулират амбиция у следващи поколения навлизащи във философията млади хора да създават свои печатни органи.

Тук искам накратко да представя добрия пример, който създава в разглежданото отношение студентското издание „Пир”, просъществувало между 1994 и 1998 г. Този алманах е дело на студенти от ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”, членуващи основно в литературния клуб „Емилиян Станев”. Той е заявен като студентско антологично „издание за литература, критика, изкуство”, а негов редактор-уредник е университетският преподавател по литература Сава Василев. В предговора към първия брой на алманаха С. Василев заявява, че новото издание има за цел „да обедини творческите усилия” на широк „кръг от студенти в първите им стъпки в духовната ни култура” /Василев 1994: 3/. Съдържанието на тази книжка се формира от изцяло

литературни материали: стихове, разкази, новела, есета, рецензии, преводи на художествени произведения.

Две години по-късно бял свят вижда втория брой на „Пир“, от който става видно, че изданието в значителна степен е променило своя облик. Алманахът вече е за „поезия, литературознание, изкуство, философия“, като литературното му съдържание е допълнено чрез съществено разширяване на разглежданата в него тематика, в която важен акцент поставят философските материали. Основна заслуга за тази трансформация имат студентите от Центъра по философия във ВТУ, които се явяват водещи негови автори. Ръководителя на този студентски кръжок – доц. Сашо Марков, се явява и съставител, заедно със С. Василев, на две от трите останали книжки на алманаха. В новия си вид изданието може да се разглежда не само като печатен орган на философстващите студенти от визираното висше училище, но и първо за страната студентско философско списание. В него е публикуван солиден обем от разработки на обучаващи се по специалност философия студенти, както и на преводни текстове от значими чуждестранни мислители – близо 40. А това го прави непренебрежим обект на внимание от страна на интересуващите се от развитието на специализирания философски печат в България.

Поради разнородното си съдържание на „Пир“ липсва консистентен облик, т.е. изданието по определение е *еклектично* както по тематика на публикуваните текстове, така и по тяхната стилистика. Неговата задача обаче не е в това да реализира някаква конкретна идейна платформа на даден кръг от съмишленици, а да даде място за изява на начинаещи изследователи. Заради това и съжителството на толкова различни по проблематика, жанр и качество текстове на страниците му не предполага критика, каквато неизбежно би следвало да се отправи към едно академично издание със същите характеристики. В случая ролята на „Пир“ като форум на дебютиращи млади автори е достатъчно важна, за да бъдат пренебрегнати обичайните изисквания към едно претендиращо за солидност специализирано професионално издание. Самото съществуване на алманаха е достойно за похвала дело, доколкото насърчава по-нататъшното развитие на младите изследователи. Поместването на техните текстове на страниците на публично достъпно издание, освен че им дава кураж за бъдещи интелектуални занимания, в редица случаи се явява и единствената им изява от този вид. А да им дадеш възможност да видят публикувани свои работи дори само веднъж в целия техен живот, е достатъчно голяма заслуга за издание от подобен тип.

Що се отнася до собствено философските текстове в „Пир“, то техният жанр варира в широк диапазон. Там се срещат от афоризми, сентенции и ескизи¹, през кратки есеистични фрагменти², лични размисления по „вечни“ и актуални въпроси³, презентации и коментари на чужди възгледи⁴, разработки върху изучавани в учебния процес теми⁵, до собствени анализи на философски проблеми⁶. Иначе казано, помествани са най-различни по вид, обем и ниво на осмисляне материали. Между тях е трудно да бъдат открити някакви съдържателни приоритети. Все пак с оглед етапа от развитие на сътрудниците на алманаха е естествено да се очаква, че те ще са по-отворени към

определени групи философски проблеми. Става дума за екзистенциални въпроси⁷, философско-антропологически питання⁸ или дилеми на вярата⁹. В тази поредица логично се вписват и текстовете, посветени на възможностите и границите на философското познание¹⁰, на овладяването на което студентите са се посветили.

При композирането на „Пир“ липсва разпознаваем принцип. Текстовете с най-разнообразно съдържание са разполагани хаотично, като в едни случаи се редуват стихове или литературна проза с теоретико-аналитични работи, а в други материалите от един и същ вид образуват по-големи блокове. В общото съдържание на изданието отсъства отнасяне на текстовете към определени раздели. Все пак при реалното им разполагане в алманаха те принадлежат към дадени рубрики. Обособяването на въпросните рубрики обаче не следва обща логика. От една страна те са формирани с оглед на съдържанието на включените в тях текстове, доколкото фиксират определена теоретична проблематика: „Богословие“, „Литературознание“, „Социология“, „Фолклор“, „Философия“. От друга са изградени според функционалното им предназначение – „Рецензия“, „Превод“. Не на последно място се използва рубриката „Поезия“, която се среща по няколко пъти в отделните броеве и като че ли има за цел да осигури кратки интермедии между останалите прозаични текстове.

Основния контингент в авторския състав на „Пир“ представляват студентите по философия от ВТУ. От тях са публикувани малко над 30 текста, като някои сътрудници на алманаха виждат отпечатани в него по два¹¹ или дори три свои текста¹², т.е. могат да се разглеждат като имащи съществена заслуга за формиране на неговия облик. За съжаление в изданието липсват повече данни относно неговите автори, което не позволява да се направи по-подробен анализ на контингента им като цяло. Прави впечатление, че някои студенти се изявяват на страниците на изданието и като преводачи на специализирани философски или хуманитарни работи от изявени съвременни мислители, като К. Айдукевич, А. Ейър, Ж. Дерида, Х. Зайдел, А. Кожев, Т. Рокмор¹³. Към поредицата от преводни материали следва да се отнесе и лекцията на фрайбургския професор по философия Р. Хесе, изнесена пред членовете на Центъра по философия във ВТУ¹⁴. Заниманието с подобна дейност е важно за бъдещото професионално и лично развитие на обучаемите, доколкото им осигурява възможност за задълбочено вникване в мисловния свят на доказали потенциала си философи, освен че им вдъхва увереност в доброто познаване на чуждия език. В тази връзка заслужават похвала и преподавателите, които не само подтикват своите студенти да направят първи стъпки в нелекото, но полезно преводаческо дело, а и сами отделят време за редактиране на преводите им.

В заключение следва да се каже, че като цяло алманахът „Пир“ изиграва позитивна роля както в живота на неговите млади автори, така и в развитието на специализирания философски печат у нас. Изявата на неговите страници дава кураж на сътрудниците му да продължат и занапред своите дирения в полето на философията, като някои от тях им се отдават впоследствие и профе-

сионално. От друга страна „Пир“ доказва, че в страната биха могли да съществуват и ориентирани към специфичните нужди за изява на особени категории философстващи автори, вкл. все още непридобили професионална квалификация. Разбира се, значимостта на това издание не бива да се надценява. То има редица недостатъци, които се дължат както на трудните условия, в които се публикува – например нередовната поява или недобрата полиграфия, така и на преодолими от редакторите му слабости – да кажем въздържането от претенциозни жестове, като поместване на текст от български автор и в предназначено за родната аудитория издание на чужд език¹⁵. Все пак „Пир“ си струва да бъде запомнен като носител на полезен опит, който може да бъде наследен и развит в благоприятни социални условия и от още по-амбициозни наследници.

Бележки

1. Напр. Иванова, А. *Сентенции* (бр. 4, 1998); Николов, Г. *Захвърлени думи* (бр. 2, 1996).
2. Напр. Генчева, Н. *Избрано /Сизиф, Ницше, Байрон/* (бр. 4, 1998).
3. Напр. Банкинска, Т. *Съвременният европейски човек и неговите „човешки“ превъплъщения* (бр. 4, 1998); Деневски, В. *Защо „златното руно“ е златно* (бр. 3, 1997); Иванова, Г. *Да търсиш, стенойки...* (бр. 2, 1996); Колев, Д. *Размисли за света и смисъла* (бр. 3, 1997); Манев, Н. *Приматът на разбирането пред знаенето* (бр. 2, 1996); Рабчев, П. *Интелектуалецът – един изчезващ вид на прага на XXI век?* (бр. 3, 1997).
4. Вж. Бъчваров, С. *„Чистотата“ като излизане „на битийстващото“* (бр. 3, 1997); Илиев, А. *Есхатологичният екзистенциализъм на Николай Бердяев* (бр. 2, 1996); Колев, Д. *Имануел Кант – магистралите пред метафизиката* (бр. 2, 1996); Николов, Г. *Стълбата на Витгенщайн* (бр. 4, 1998); Нушева, К. *Културата като съвкупна дейност /по Е. Касирер/* (бр. 4, 1998); Петков, Н. *За тълкуването на „душата“*

- (бр. 3, 1997); Стефанов, В. *Лудост и безумие – опит върху трагизма на РАЗУМА /по М. Фуко/* (бр. 4, 1998) и др.
5. Вж. Иванов, С. *Предпоставки и характеристики на елинизма* (бр. 4, 1998); Николова, Т. *Някои аспекти от историята на семиотиката* (бр. 4, 1998) и др.
6. Вж. Асенов, А. *Мисленето като битийстващо* (бр. 4, 1998); Бъчваров, С. *Граничното или за битието* (бр. 4, 1998); Дончев, Т. *Науката за бъдещето /Философски аспект и опит за систематизация/* (бр. 2, 1996); Николов, Г. *Херменевтични подозрения* (бр. 2, 1996) и др.
7. Вж. Атанасов, А. *Основанието на живота и проблемът за смъртта* (бр. 4, 1998); Николов, Б. *„Грехопадение“ и свобода* (бр. 4, 1998);
8. Вж. Божанова, Д. *Човекът като философски проблем* (бр. 4, 1998); Георгиев, Н. *Човек и философска рефлексия* (бр. 3, 1997).
9. Вж. Николов, Б. *Вяра и познание* (бр. 3, 1997); Стоянова, Т. *Генеалогия на вярата* (бр. 4, 1998).
10. Вж. Георгиев, Н. *Комплиментите на философията или силата на границата. Едно „прибързано“ изчакване* (бр. 4, 1998); Минева, Д. *За граничността на философското познание* (бр. 4, 1998).
11. Става дума за С. Бъчваров, Н. Георгиев, Д. Колев и Б. Николов.
12. Става дума за Георги Николов, който е автор на два текста във втора и още един в четвърта книжка.
13. Вж. Айдукевич, К. *Задачите на онтологията* (бр. 4, 1998); Дерида, Ж. *Мястото на хуманизма* (бр. 2, 1996); Ейър, А. *Причинността и идеята за природата при Р. Дж. Колингууд* (бр. 2, 1996); Зайдел, Х. *Аристотеловата критика на учението за идеите и новата онтология* (бр. 2, 1996); Кожев, А. *Признанието или раздвоението на съзнанието* (бр. 3, 1997); Рокмор, Т. *За абсолютния идеализъм на Хегел* (бр. 2, 1996).
14. Вж. Хесе, Р. *Какво остава след края на утопиите* (бр. 3, 1997).
15. Вж. Apostolov, A. *Slavery is freedom* (бр. 4, 1998).

Препоръчана за публикуване от катедра
„Философски и социални науки“, Хуманитарен департамент